

Kamilla Marchewka-Bartkowiak*

Nowe rozwiązania regulacyjne – RIA, *sandbox*, compliance, RegTech – w świetle procesu „inflacji” prawa finansowego

New regulatory solutions – RIA, *sandbox*, compliance, RegTech – in the light of “inflation” of financial regulations: The author discusses some new regulatory technologies which aim at increasing regulatory and implementation standards in financial services industry. Four types of regulatory technologies are described: Regulatory Impact Assessment (RIA), *sandbox*, compliance and regulatory technology (RegTech). The author begins with explaining the rationale behind the development of regulatory standards and the scope of legal requirements in financial sector. Next, each regulatory technology is analysed and assessed.

Słowa kluczowe: technologie regulacyjne · RIA · ocena skutków regulacji · *sandbox* · compliance · RegTech

Keywords: regulatory technologies · RIA · regulatory impact assesement · *sandbox* · compliance · RegTech

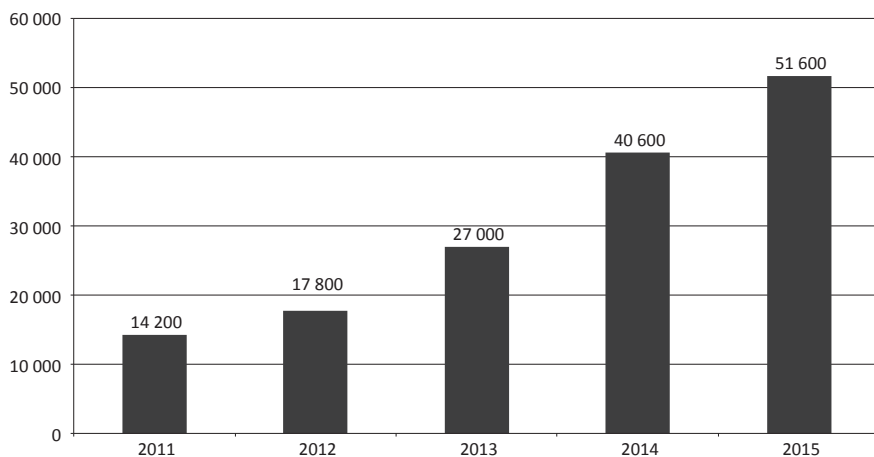
* Doktor hab. nauk ekonomicznych, profesor Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Wydział Ekonomii, Katedra Polityki Pieniężnej i Rynków Finansowych, specjalista ds. finansów publicznych w Biurze Analiz Sejmowych;
e-mail: kamilla.marchewka-bartkowiak@sejm.gov.pl.

Wstęp

Odpowiedzią władz publicznych na pojawiające się co jakiś czas kryzysy jest przede wszystkim zaostrenie reguł nadzorczych zawartych w regulacjach prawnych. Podobnie było w przypadku kryzysu finansowego z 2008 r. Jednym z głównych narzędzi reform antykryzysowych stały się zmiany legislacyjne, nakładające na sektor bankowy, a dalej cały sektor finansowy, nowe lub rozszerzone obowiązki sprawozdawcze, sankcje oraz konieczność generowania i gromadzenia szerokiego zakresu danych.

Obecnie w wielu wypowiedziach, debatach i raportach pojawiają się oceny pokryzysowych zmian prawnych trwających już prawie dekadę, które wska-

Wykres 1. Liczba zmian regulacyjnych w sektorze bankowym w ujęciu rocznym (w przybliżeniu)

Źródło: na podstawie *Global Risk 2017*, Boston Consulting Group.

zują na „przeregulowanie” sektora finansowego, „tsunami legislacyjne”, które przeszło przez instytucje finansowe, czy też zjawisko „inflacji” prawa finansowego, czyli systematycznie wzrastającej corocznie liczbie nowych lub zmienionych aktów prawnych.

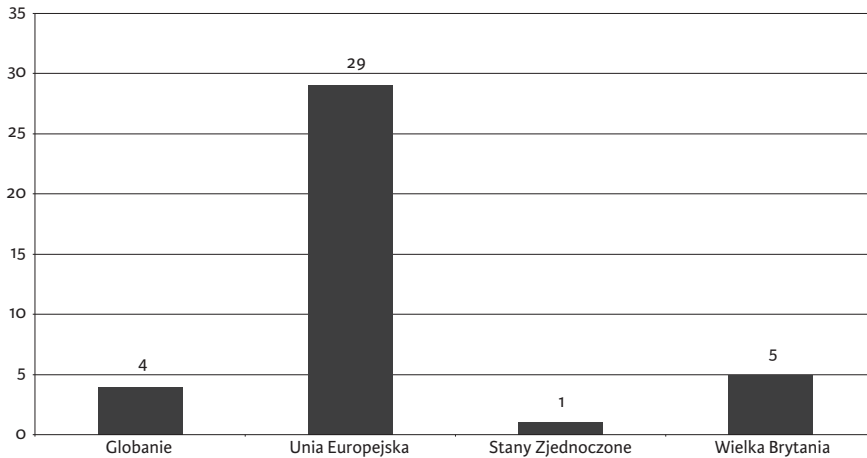
„Inflacja” prawa finansowego jest szeroko badana. Jak wynika z raportu Boston Consulting Group z 2017 r., liczba indywidualnych zmian regulacyjnych dotyczących sektora bankowego w skali globalnej powiększyła się trzykrotnie w okresie 2011–2015 (wykres 1). Analizując też konkretną liczbę corocznie wprowadzanych aktów prawnych, łatwo wskazać, że w omawianym okresie było to ok. 200 rewizji regulacyjnych dziennie¹. Z kolejnych danych wynika również, iż jednocześnie zwiększyła się liczba regulacji nadzorczych o 492% (dane za lata 2008–2015)², a kary nakładane na banki wzrosły 45-krotnie (dane za lata 2009–2014)³.

Termin „inflacja” prawa pojawił się również w raportach OECD dotyczących polityki regulacyjnej w krajach członkowskich. Jednak oprócz powyższego procesu w analizowanym obszarze wskazuje się także na występowanie „de-

¹ *Global Risk 2017*, Boston Consulting Group, <https://www.bing.com/search?q=Global+Risk+2017%2C+Boston+Consulting+Group&go=Wyszukaj&qs=n&form=QBRE>, s. 10.

² *RegTech. Znaczenie innowacji regulacyjnych dla sektora finansowego i państwa*, raport FinTech Poland 2017, s. 4.

³ P. Kaminski, K. Robu, *A best-practice model for bank compliance*, McKensey, <https://www.mckinsey.com/business-functions/risk/our-insights/a-best-practice-model-for-bank-compliance>.

Wykres 2. Obszar regulacyjny według jurysdykcji

Źródło: na podstawie *Regulatory handbook 2016*, Grant Thornton, <https://www.grantthornton.co.uk/insights/financial-services-regulatory-handbook/>.

ficytu” regulacji, objawiającym się obniżeniem jakości stanowionego prawa. Zjawisko to dotyczy między innymi fragmentarycznego podejścia do tworzenia regulacji, zbyt rozbudowanego (wielopoziomowego) nadzoru nad wykonywaniem prawa, brakiem odpowiedniej reprezentacyjności zainteresowanych stron w procesie konsultacji zmian prawnych, wprowadzaniem rewizji, które nie wymagają wykorzystania „twardego” prawa, a także brakiem dostatecznej weryfikacji zmian po ich wdrożeniu w życie⁴.

Opisane powyżej skutki, jak się wydaje, w największym stopniu dotyczą Unii Europejskiej. Wśród analizowanych przez firmę konsultingową Grant Thornton najważniejszych regulacji prawnych dotyczących różnych obszarów sektora finansowego z łącznej liczby 39 aż 29 dotyczyło aktów prawnych obowiązujących w krajach unijnych (wykres 2).

Komisja Europejska na swojej stronie internetowej prezentuje zestawienie obowiązujących regulacji prawnych w wyodrębnionych obszarach dotyczących sektora finansowego, z których 28 zostało wprowadzonych po 2008 r., co stanowi liczbę czterokrotnie większą niż w okresie przedkryzysowym (tabela 1). Wśród regulacji ponadnarodowych znajdują się też te, dotyczące powołanej już unii bankowej, ale także tworzącej się unii rynków kapitałowych jako projektów realizowanych na poziomie ponadnarodowym, głównie w ramach strefy euro.

⁴ *OECD Regulatory Policy Outlook 2015*, <http://www.oecd.org/publications/oecd-regulatory-policy-outlook-2015-9789264238770-en.htm>, s. 42–43.

Tabela 1. Liczba regulacji prawnych w Unii Europejskiej w sektorze finansowym przed i po kryzysie

Obszary regulacji UE dot. sektora bankowego i usług finansowych	Regulacje wprowadzone przed 2008 r.	Regulacja wprowadzone po 2008 r.	Regulacje – łączna liczba
Nadzór finansowy i zarządzanie ryzykiem	1	5	6
Detaliczne usługi finansowe	0	3	3
Unia bankowa	0	1	1
Usługi płatnicze	1	4	5
Rynki finansowe	4	13	17
Ubezpieczenia gospodarcze i społeczne	1	2	3
Łącznie	7	28	35

Źródło: na podstawie informacji ze strony Komisji Europejskiej, ec.europa.eu [dostęp: czerwiec 2017 r.].

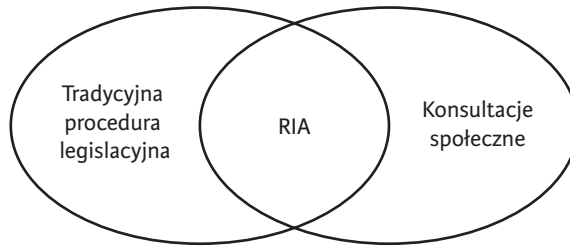
Prowadzona dotychczas polityka regulacyjna niesie za sobą bardzo istotne skutki zarówno dla regulatorów, jak i dla podmiotów regulowanych. Regulatorzy bowiem zmuszeni są do rozbudowania organów i procedur nadzorczych, z kolei instytucje finansowe zobowiązane są do stałego monitorowania oraz dostosowywania się do wciąż zmieniającej się rzeczywistości prawnej. Oprócz przeprowadzonych reform, których niewątpliwym celem było ograniczenie ryzyka kolejnego kryzysu finansowego, powstał obecnie problem rosnącego ryzyka zmian prawnych, w tym ryzyka niskiej jakości stanowionego prawa oraz ryzyka niezgodności działalności z prawem. Konsekwencją zaistnienia tych ryzyk są przede wszystkim wyższe koszty finansowe, związane zarówno z prowadzonymi działaniami nadzorczymi, jak i dostosowawczymi.

W obliczu powyższych skutków tworzone są nowe rozwiązania, które mają przyczynić się przede wszystkim do ograniczenia zidentyfikowanego ryzyka oraz ponoszonych kosztów. Celem niniejszego artykułu jest analiza najważniejszych rozwiązań w przedmiotowym zakresie obejmujących nowe wyzwania proceduralne, technologiczne oraz organizacyjne w zakresie procesów regulacyjnych. Należą do nich: RIA, czyli procedura oceny skutków regulacji, *sandbox*, tj. piaskownica regulacyjna, *compliance*, czyli ocena zgodności działalności z prawem, oraz RegTech jako nowa technologia wspomagająca wypełnianie obowiązków regulacyjnych. Powyższe rozwiązania mogą być dedykowane nie tylko sektorowi finansowemu, a ich znaczenie wzrasta obecnie szczególnie w świetle regulacji prawa finansowego.

RIA – ocena skutków regulacji

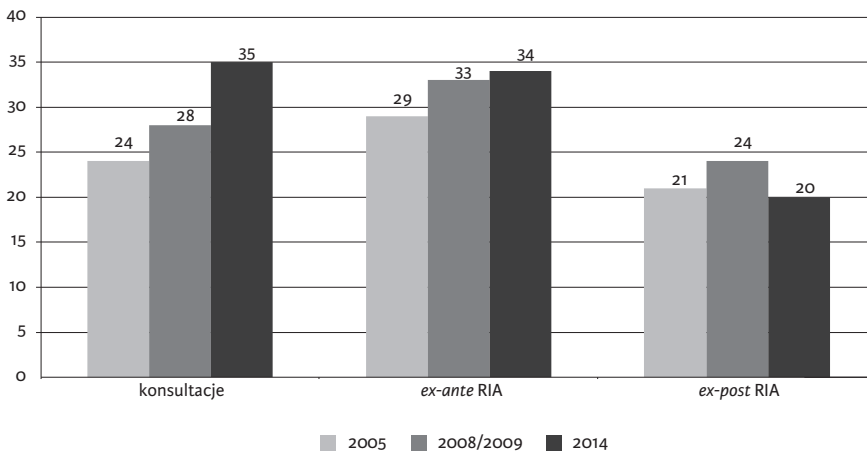
Ocena skutków regulacji (RIA – *regulatory impact assessment*) jest narzędziem polityki regulacyjnej, które zostało wprowadzone w zakresie nowego zarządza-

nia publicznego⁵, początkowo w krajach anglosaskich. Nie jest to rozwiązanie zupełnie nowe, gdyż Komisja Europejska wprowadziła metodologię RIA już w 1986 r., podczas wspólnotowej prezydencji Wielkiej Brytanii, w ramach Business Impact Assessment System (BIA)⁶. Ocena skutków regulacji wraz z procedurami konsultacyjnymi jest obecnie jednym z głównych narzędzi, które mają przyczynić się do merytorycznej weryfikacji możliwych skutków prawa zarówno na etapie stanowienia (*ex-ante*), jak i jego wdrożenia (*ex-post*).

Zgodnie z danymi OECD coraz więcej państw indywidualnie wprowadza przedmiotowe procedury zarówno na poziomie rządowym, jak i parlamentarnym (wykres 3).

Wykres 3. Narzędzia polityki regulacyjnej w krajach OECD

Źródło: OECD Regulatory Policy Outlook 2015, <http://www.oecd.org/publications/oecd-regulatory-policy-outlook-2015-9789264238770-en.htm>.

⁵ Więcej na temat w: K. Marchewka-Bartkowiak, *Nowe zarządzanie publiczne*, „INFOS. Zagadnienia Społeczno-gospodarcze” 2014, nr 18(178).

⁶ Więcej na ten temat zob. A. Renda, *Impact Assessment in the EU. The State of the Art and the Art of the State*, CEPR, 2006, s. 43–44.

W ramach ponadnarodowej polityki unijnej od 2002 r. trwają prace nad projektem „Lepszego tworzenia prawa” (*Better Regulations*), które ma stanowić również pewnego rodzaju standard dla administracji krajowej państw członkowskich UE. Przyspieszenie realizacji tego projektu nastąpiło po 2007 r. Do nowych, zaproponowanych niedawno rozwiązań w tym projekcie można zaliczyć trzy o charakterze priorytetowym.

Po pierwsze, powołanie w strukturach Komisji Europejskiej niezależnej Rady ds. Kontroli Regulacji, która analizuje wszystkie projekty ocen skutków wydawane przez Komisję oraz inne ważne oceny i „kontrole sprawności” istniejącego prawodawstwa oraz wydaje opinie i zalecenia na ich temat. Zgodnie z danymi Komisji na koniec sierpnia 2017 r. dokonano łącznie 1028 ocen projektów zmian prawnych oraz 798 ewaluacji obowiązującego prawa⁷.

Po drugie, powołanie w ramach Parlamentu Europejskiego specjalnego Dyrektoriatu ds. Oceny Skutków Regulacji oraz Europejskiej Wartości Dodanej, w skład którego wchodzi odrębne jednostki przeprowadzające oceny *ex-ante* oraz *ex-post* regulacji unijnych. Zgodnie z raportem przygotowanym dla Parlamentu, dotyczącym klauzul przeglądowych prawodawstwa unijnego wprowadzonego w okresie lipiec 2014 r. – grudzień 2016 r.⁸, przewiduje się, że 65% aktów prawnych zawiera obowiązki spoczywające na samych instytucjach unijnych (w tym Komisji Europejskiej) w zakresie sprawozdawczym oraz oceny skutków regulacji. Jednym z najczęściej weryfikowanych obszarów jest obszar spraw ekonomicznych – 67% klauzul, w którym w powyższym okresie obowiązki te objęły łącznie 80 regulacji, z czego większość dotyczy sektora finansowego.

Po trzecie, utworzenie przez Komisję Europejską w 2015 r. programu REFIT (*Regulatory Fitness and Performance Program*), skupiającego ekspertów ze wszystkich 28 państw członkowskich Unii Europejskiej, zarówno ze strony publicznej, jak i prywatnej, w tym partnerów społecznych⁹. Narzędziem stworzonym w ramach programu jest także platforma REFIT, której celem jest zbieranie opinii zewnętrznych co do możliwości uproszczenia unijnych przepisów. Na koniec sierpnia 2017 r. na platformie uzyskano 58 opinii¹⁰. Jedną z największych operacji przeprowadzoną dotychczas na platformie było przesłanie we wrześniu 2015 r. zaproszenia Komisji do zgłaszania uwag na temat ram regulacyjnych UE dotyczących usług finansowych, przyjętych od czasu kryzysu finansowego. Z przedstawionego na koniec 2016 r. sprawozdania Komisji z tej

⁷ *Communication: Completing the Better Regulation Agenda: Better solutions for better results*, COM(2017) 651.

⁸ *Review Clauses in EU Legislation, A Rolling Check-List*, European Parliament, March 2017.

⁹ *Zmniejsz formalności – wyraż swoją opinię!*, http://ec.europa.eu/smart-regulation/refit/simplification/consultation/consultation_pl.htm#up.

¹⁰ *Communication: Completing the Better Regulation Agenda*, *op. cit.*

inicjatywy¹¹ wynika, że jednym z najistotniejszych problemów wskazanych przez instytucje finansowe są wymogi regulacyjne w zakresie sprawozdawczości nadzorczej, statystycznej i makroostrożnościowej. W związku z tym Komisja zaproponowała między innymi ocenę adekwatności dotychczasowych rozwiązań, standaryzację danych finansowych i stworzenie ich „wspólnego języka”, a także dopuszczenia do wykorzystania nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT).

W podsumowaniu dotychczasowych uwag należy stwierdzić, że ocena skutków regulacji (tak indywidualnych, jak i pakietów regulacyjnych skierowanych do określonych grup odbiorców), wdrożonych po kryzysie finansowym, będzie stanowiła obecnie najszybciej rozwijające się narzędzie regulacyjne. Dotyczy to zarówno tworzenia nowego, jak i „poprawiania” obowiązującego już prawa finansowego. Należy też dodać, że ilość obowiązków corocznego raportowania stopnia wdrożenia prawa wymusza już teraz stałe powiększanie zakresu danych, informacji, a także liczby analiz wymaganych i gromadzonych przez samą Komisję Europejską oraz Parlament Europejski. Powstaje zatem pytanie, czy polityka dalszego „polepszania” stanowienia prawa na poziomie unijnych i krajowych instytucji publicznych jest wystarczająca, aby zmniejszyć ryzyko, o którym była mowa na wstępie.

Sandbox – piaskownica regulacyjna

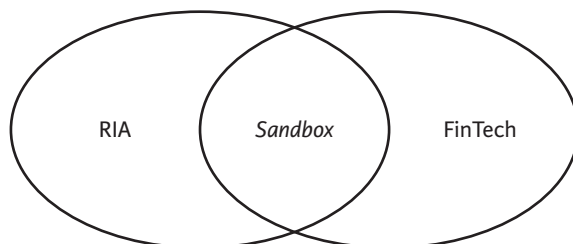
W kontekście powyższego pytania warto zwrócić uwagę na jedną z najnowszych innowacji regulacyjnych, których prekursorem jest Wielka Brytania, czyli tzw. piaskownicę regulacyjną (ang. *regulatory sandbox*)¹². Piaskownica jest to stworzona przez regulatora (lub organ nadzorczy) procedura bezpiecznego testowania innowacyjnych rozwiązań w obszarze usług finansowych. Sam proces testowania ma charakter formalny i odbywa się pod nadzorem regulatora (nadzorcy), w określonych przez niego ramach czasowych, na wybranej grupie klientów (grupie fokusowej). Pilotaż tego rodzaju pozwala sprawdzić najczęściej zupełnie nowe pomysły (produkty, usługi, technologie), które wdrażane są w obszarze innowacji finansowych (FinTech). Procedura powyższa pozwala na uzyskanie określonej licencji, która daje potwierdzenie możliwości wdrożenia innowacji na terenie danego kraju. Piaskownica skierowana jest przede wszystkim do nadzorowanych już instytucji finansowych lub niepodlegających nadzorowi finansowemu podmiotów z grupy *start-up*.

Sandbox stanowi także dla regulatora ważne narzędzie, za pomocą którego może on ocenić ryzyko związane z funkcjonowaniem w rzeczywistości testo-

¹¹ COM (2017) 736 final.

¹² *Regulatory sandbox*, Financial Conduct Authority, November 2015.

wanych pomysłów. Tym samym może bezpośrednio zweryfikować, czy dany pomysł mógłby zaistnieć na rynku we wdrożonych już ramach regulacyjnych, czy wymagać będzie dostosowania regulacyjnego. W związku z powyższym piaskownice regulacyjne wpisują się w proces oceny skutków regulacji zarówno na poziomie *ex-ante*, jak i *ex-post*.

Piaskownice regulacyjne stają się coraz bardziej popularne w Europie¹³ (i poza Europą). Doświadczenia brytyjskie¹⁴ wskazują na wiele ich zalet zarówno dla innowatorów, jak i regulatorów, w tym w szczególności zmniejszenie czasu i kosztów wdrożenia innowacji na rynek. Tematem tym zainteresowana jest również Komisja Europejska, która w połowie 2017 r. zainicjowała proces konsultacji na temat rozwoju FinTech w Unii Europejskiej, między innymi w ramach projektu „Budowa europejskiej gospodarki opartej na danych”¹⁵. W trakcie tych konsultacji pojawiły się między innymi pytania: czy potrzebne są zharmonizowane działania w zakresie wykorzystywania *sandbox* na poziomie krajowym oraz czy istnieje potrzeba stworzenia europejskiej piaskownicy regulacyjnej w przypadku działalności wykraczającej poza obszar jednego kraju członkowskiego¹⁶. W odpowiedzi Komisja otrzymała sugestię o konieczności harmonizacji kryteriów działania piaskownic w krajach UE¹⁷. Można zatem przypuszczać, że analizowane rozwiązanie może stać się niedługo częścią europejskiego procesu legislacyjnego, wyznaczając tym samym określone standardy dla państw członkowskich UE.

¹³ Temat możliwości utworzenia piaskownicy regulacyjnej w Polsce można znaleźć w *Raporcie Komisji Nadzoru Finansowego z prac zespołu roboczego ds. rozwoju innowacji finansowych (FinTech)*, listopad 2017 r.

¹⁴ Więcej na temat doświadczeń Wielkiej Brytanii można znaleźć w: *Regulatory sandbox lessons learned report*, Financial Conduct Authority, 2016.

¹⁵ Więcej na ten temat zob. COM(2017)9.

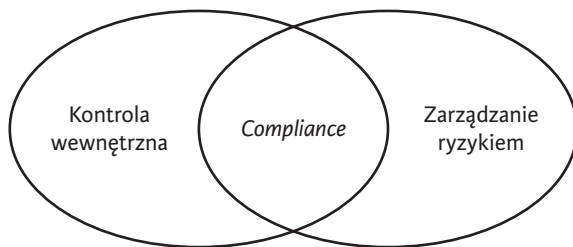
¹⁶ *European Commission, Consultation Document: FinTech: a more competitive and innovative European Financial Sector*, 2017.

¹⁷ *European Commission, Summary of contributions to the Public Consultation on FinTech*, 2017.

Compliance – ocena zgodności działalności z prawem

Zjawisko „inflacji” prawa finansowego jest obecnie jedną z głównych barier działalności wskazywanych przez wiele podmiotów komercyjnych, w tym w szczególności instytucje finansowe. Obowiązki w zakresie dostosowania regulacyjnego spowodowały konieczność wprowadzenia nowych rozwiązań proceduralnych i organizacyjnych po stronie podmiotów regulowanych. Wzrastające ryzyko niezgodności działalności z prawem jest obecnie przesłanką do tworzenia odrębnych jednostek wewnętrznych i zatrudniania osób w obszarze tzw. *compliance*.

Compliance wywodzi się z międzynarodowego modelu kontroli wewnętrznej (COSO – *The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission*) i jest obszarem działalności w ramach zarówno kontroli, jak i zarządzania ryzykiem. Choć *compliance* jest tworzony głównie w obszarze kontroli i ryzyka prawnego, to ważną częścią tej działalności jest również weryfikacja zgodności działalności z zasadami etyki.

Podobnie jak RIA *compliance* jest rozwiązaniem zastosowanym już wcześniej w prawie finansowym. Zapisy dotyczące ryzyka braku zgodności zostały przyjęte przez Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego w 1998 r.¹⁸, a później pojawiły się w dyrektywie CRD z 2006 r.¹⁹. Po 2008 r. obowiązki i sankcje w zakresie *compliance* uwzględnione zostały już w relacji do wszystkich instytucji rynku finansowego (banków, ubezpieczycieli, firm inwestycyjnych), w szczególności w ramach ich działalności w Unii Europejskiej.

¹⁸ *Framework for Internal Control Systems in Banking Organizations*, Basel Committee on Banking Supervision, 1998.

¹⁹ Dyrektywa 2006/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14 czerwca 2006 r. w sprawie adekwatności kapitałowej firm inwestycyjnych i instytucji kredytowych. Obecnie: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE.

Zakres najważniejszych zadań i obowiązków w obszarze *compliance* dotyczy:

- zapewnienia zgodności wewnętrznych aktów normatywnych z przepisami obowiązującego prawa, a także rekomendacjami wydanymi przez organy nadzorcze,
- przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu,
- ograniczenia transakcji osobistych i ochrony informacji poufnych,
- zarządzania konfliktami interesów, przestrzegania zasad etycznych,
- monitorowania i zapewnienia zgodności w zakresie produktów inwestycyjnych,
- monitorowania zgodności i szacowania ryzyka jego braku.

Obszar *compliance* wiąże się zatem z szerokimi działaniami organizacyjnymi oraz sprawozdawczymi, które obejmują zarówno zarząd, komórki ds. zgodności, jak i pracowników, a także jednostki biznesowe i operacyjne. Obowiązkowe okresowe raportowanie następuje wewnętrznie głównie na rzecz zarządu oraz rady nadzorczej, a zaangażowanie w ten proces obejmuje wszystkich pracowników²⁰. Oceną spełnienia powyższych obowiązków zajmuje się z kolei odpowiedni nadzorca zewnętrzny.

Szacuje się, że koszty związane z funkcjonowaniem *compliance* w instytucjach finansowych z roku na rok zwiększają się. Wskazują na to między innymi dane prezentowane przez Institute of International Finance, który podaje, iż JP Morgan Chase w okresie 2012–2014 zwiększył zatrudnienie w obszarze *compliance* i kontroli o dodatkowe 13 tys. osób, co kosztowało ok. 2 mld dolarów US. Z kolei Deutsche Bank wskazuje, że dodatkowe wydatki dotyczące dostosowania regulacyjnego w 2014 r. wyniosły 1,3 mld euro. Deloitte ocenia też, że europejski sektor ubezpieczeń poniósł w 2012 r. wydatki z tego tytułu w wysokości od 5,7 do 6,6 mld dolarów US, w tym 58% były to wydatki związane z wdrożeniem regulacji Solvency II²¹. Przyjmuje się, że obecnie banki wydają ponad 70 mld dolarów rocznie na zapewnienie zgodności działalności z prawem, co stanowi od 7% do nawet 23% łącznego budżetu banków na wdrożenia technologiczne oraz koszty realizacji funkcji centralnych²².

Institucje finansowe, zobowiązane do przestrzegania wymogów prawnych, w tym sprawozdawczych, postawione zostały w ten sposób przez regulatorów w sytuacji stałego oczekiwania na zmiany wynikające z podejmowanego procesu tworzenia nowego i „polepszania” ustanowionego już prawa. Czy jednak stan taki jest wystarczający do obniżenia ryzyka niezgodności działalności z prawem?

²⁰ *Funkcje compliance w bankach*, KNF, Warszawa 2015, s. 12–13.

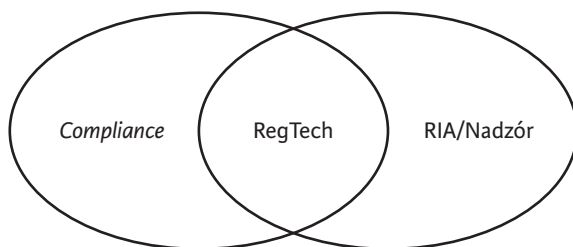
²¹ [Www.iif.com](http://www.iif.com) [dostęp: 25 października 2017 r.].

²² *RegTech. Znaczenie innowacji regulacyjnych*, *op. cit.*, s. 6–9.

RegTech – nowa technologia regulacyjna

W odróżnieniu od znanych już i rozwijających się niezależnie od siebie „innowacji” regulacyjnych RegTech (*Regulatory Technology*) wydaje się nowoczesnym rozwiązaniem technologicznym, które może przyczynić się do połączenia oraz zwiększenia skuteczności i efektywności działalności zarówno *compliance*, jak i RIA.

RegTech można określić jako platformy technologiczne umożliwiające automatyczne gromadzenie i analizowanie szerokiego zakresu danych w kontekście wymogów regulacyjnych i raportowania, które dzięki zastosowaniu technologii rozproszonych rejestrów (*blockchain/DLT-distributed ledger technology*) przesyłane mogą być w czasie rzeczywistym do odpowiednio szerokiej grupy podmiotów (np. regulatorów i instytucji nadzorujących).

Skutkiem szerokiego wdrożenia platform RegTech może być zatem obniżenie kosztów wykonywania zarówno obowiązków dostosowawczych, jak i nadzorczych w zakresie ryzyka zmian prawnych. Pośrednią zaletą wykorzystania nowych technologii jest generowanie i przekazywanie danych na bieżąco, co dla regulatorów stanowić może istotne źródło informacji dla przeprowadzanej oceny skutków regulacji (*ex-ante* i *ex-post*). Podstawą zatem rozwinięcia technologii RegTech będzie partycypacja obu zainteresowanych stron w jej wykorzystaniu.

RegTech jest innowacją włączoną do nowego trendu rozwijającego się na rynku finansowym nazwanego FinTech, a opierającego się na wykorzystaniu technologii w finansach. Termin ten po raz pierwszy został użyty w 2015 r. przez brytyjski nadzór finansowy (Financial Conduct Authority), ogłaszający projekt finansowania koncepcji wdrożenia tej nowej technologii²³. W odpowiedzi powstał między innymi raport Institute of International Finance, w którym wskazuje się na istotne korzyści stworzenia i rozwoju technologii RegTech dla instytucji finansowych, zobowiązanych do przygotowywania danych i informacji sprawozdawczych w zakresie²⁴:

²³ *Call for Input: Supporting the development and adoption of RegTech*, November 2015, Financial Conduct Authority.

²⁴ *Regtech in Financial Services: Technology Solutions for Compliance and Reporting*, Institute of International Finance, March 2015.

- ryzyka agregacji danych (lub ryzyka danych),
- modelowania, analizy scenariuszy, prognozowania,
- monitorowania transakcji płatniczych,
- identyfikacji klientów,
- monitorowania wewnętrznej kultury i zachowań pracowników,
- operacji na rynku finansowym,
- identyfikacji nowych regulacji.

RegTech skupia się zatem na usprawnieniu obowiązkowych procesów analitycznych, informacyjnych i sprawozdawczych dostarczanych zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz organizacji (instytucji finansowej).

Potencjał rynkowy technologii RegTech jest wysoki. Zgodnie z szacunkami zapotrzebowanie na tego rodzaju rozwiązania w instytucjach finansowych będzie rosło, osiągając do 2020 r. wartość do 210 mld dolarów US. Z kolei szacowana stopa zwrotu z inwestycji w RegTech może wynieść nawet 600% w ciągu kolejnych trzech lat. Wśród państw europejskich, które obecnie najaktywniej działają w tym obszarze, są: Wielka Brytania, Irlandia, Luksemburg²⁵.

Jak się wydaje, możliwości dalszej ewolucji RegTech są szerokie. Wskazuje się bowiem, że ich rozwój będzie zależał też od szybkości ewolucji w zakresie nowych technologii i innowacji, w tym wykorzystania sztucznej inteligencji, technologii opartej na chmurze obliczeniowej, uczenia maszynowego, robotyki, kryptografii, biometrii, technologii *blockchain*.

W analizach dotyczących RegTech wskazuje się także bariery rozwojowe, w tym głównie brak zainteresowania ze strony sektora finansowego oraz narodowych regulatorów i nadzorców nowymi rozwiązaniami. W tym kontekście należy zatem dodać, że w ramach wspomnianych już konsultacji przeprowadzonych przez Komisję Europejską w zakresie FinTech zwraca się uwagę na konieczność przyjęcia wspólnego podejścia do technologii RegTech przez regulatorów (władze publiczne)²⁶. Na podstawie wyników konsultacji od 2018 r. Komisja Europejska może podjąć zatem odpowiednie inicjatywy w tym zakresie.

Podsumowanie

Przedstawione w artykule nowe rozwiązania regulacyjne powstały jako następstwo procesu ciągłego i narastającego tworzenia prawa finansowego.

Rozwiązania te doskonale mogą funkcjonować odrębnie w zakresie działalności regulatorów i nadzorców, instytucji finansowych oraz pośredników (firm technologicznych). Ciągłe doskonalenie działań w zakresie RIA, *sandbox*, *com-*

²⁵ *RegTech. Znaczenie innowacji regulacyjnych, op. cit.*

²⁶ European Commission, *Summary of contributions, op. cit.*, s. 6.

pliance oraz RegTech jest jak najbardziej możliwe, a zarazem konieczne. Rozwiązania te są jednak od siebie ściśle uzależnione. Nowoczesne podejście do polepszenia stanowienia i realizacji prawa będzie zatem wynikało z połączenia efektów i korzyści wynikających z ich zastosowania.

Nowe traktowanie polityki regulacyjnej jest obecnie domeną państw, które stanowczo postawiły na rozwój koncepcji lepszego stanowienia i wdrażania prawa (*better regulation*) wobec konieczności przyspieszenia rozwoju nowoczesnej gospodarki. Tak więc jej realizacja nie powinna być już tylko strategicznym wyzwaniem, ale pragmatyczną koniecznością dla wszystkich zainteresowanych stron. W związku z tym ważnym punktem odniesienia staną się rozwiązania zaproponowane przez Komisję Europejską, wprowadzające określone standardy regulacyjne oparte już nie tylko na procesie tradycyjnego „polepszania prawa”, ale szerszej otwartości na innowacje technologiczne, które wspomagają ten proces.

Bibliografia

- Alemanno A., Spina A., *Nudging legally on the checks and balances of behavioral regulation*, „International Journal of Constitutional Law” 2014, nr 2.
- Call for Input: Supporting the development and adoption of RegTech*, Financial Conduct Authority, November 2015.
- Communication: Completing the Better Regulation Agenda: Better solutions for better results*, COM(2017) 651.
- European Commission, *Consultation Document: FinTech: a more competitive and innovative European Financial Sector*, 2017.
- European Commission, *Summary of contributions to the Public Consultation on Fintech*, 2017.
- Framework for Internal Control Systems in Banking Organizations*, Basel Committee on Banking Supervision, 1998.
- Funkcje compliance w bankach*, KNF, Warszawa 2015.
- RegTech. Znaczenie innowacji regulacyjnych dla sektora finansowego i państwa*, raport FinTech, Poland 2017.
- Global Risk 2017*, Boston Consulting Group. <https://www.bing.com/search?q=Global+Risk+2017%2C+Boston+Consulting+Group&go=Wyszukaj&q&form=QBRE>.
- Kaminski P., Robu K., *A best-practice model for bank compliance*, McKensey, <https://www.mckinsey.com/business-functions/risk/our-insights/a-best-practice-model-for-bank-compliance>.
- Komunikat Komisji: *Budowa europejskiej gospodarki opartej na danych*, COM(2017)9.
- Marchewka-Bartkowiak K., *Nowe zarządzanie publiczne*, „INFOS. Zagadnienia Społeczno-gospodarcze” 2014, nr 18(178).
- Raport Komisji Nadzoru Finansowego z prac zespołu roboczego ds. rozwoju innowacji finansowych (FinTech)*, listopad 2017 r.

Regtech in Financial Services: Technology Solutions for Compliance and Reporting, Institute of International Finance, March 2015.

Regulatory handbook 2016, Grant Thornton, <https://www.grantthornton.co.uk/insights/financial-services-regulatory-handbook/>.

Regulatory sandbox, Financial Conduct Authority, November 2015.

Regulatory sandbox lessons learned report, Financial Conduct Authority, 2016.

Renda A., *Impact Assessment in the EU. The State of the Art and the Art of the State*, CEPR, 2006.

Review Clauses in EU Legislation, A Rolling Check-List, European Parliament, March 2017.

OECD Regulatory Policy Outlook 2015, <http://www.oecd.org/publications/oecd-regulatory-policy-outlook-2015-9789264238770-en.htm>.

Zmniejsz formalności – wyraż swoją opinię!, http://ec.europa.eu/smart-regulation/refit/simplification/consultation/consultation_pl.htm#up.

Akty prawne

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE.